

KİTÂB-I MEVÂ'İZ - ALMATI NÜSHASI'NIN YAZIM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE*

Orhan TÜRKMEN**

Öz

Çağatay Türkçesi, 1400' lü yıllardan 1923' lere kadar Türkistan coğrafyasında edebiyat, sanat, devlet ve diplomasi dili olarak kullanılmıştır. Timurlular döneminde yazı dili olan Çağatay Türkçesi, Ali Şîr Nevâyî'yle birlikte klasik dönemini yaşamış ve 20. yüz yılın ilk çeyreğinin sonlarına kadar bu yazı diliyle çok sayıda eser verilmiştir. Çağatay Türkçesiyle yazılan pek çok eser günümüze ulaşmış ve önemli bir bölümü başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelerde yayımlanmıştır. Son yıllarda bu döneme ait eserler üzerinde yapılan çalışmalar artarak devam etmektedir. Çalışmamıza konu olan eser ise yazım, dil özellikleri ve üzerinde yer alan 1858 ve 1865 tarihlerinden Çağatay Türkçesinin son dönemine ait olduğu anlaşılan ve Kazakistan Almatı El-Farabi Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan Kitâb-ı Mevâ'iz adlı 149 varaklık bir vaaz kitabıdır. Harekesiz ta'lik hatla kaleme alınan eser, ağırlıklı olarak Uygur yazım geleneğinin özelliklerini yansıtır. Yazım özelliklerinde tutarsızlık görülen eserde bazen aynı kelime ve eklerin farklı biçimde yazılmış örnekleri bir arada görülür. Bu çalışmada Kitâb-ı Mevâ'iz - Almatı Nüshası'nın yazım özellikleri detaylı olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Çağatay Türkçesi, Kitâb-ı Mevâ'iz, Vaaz, Yazım Özellikleri.

ON ORTHOGRAPHY OF KİTÂB-I MEVÂ'İZ -THE COPY OF ALMATY**Abstract**

Chagatai Turkish was used as literature, arts, state and diplomatic language from 1400s to 1923s into Turkestan geography. Chagatai Turkish which became a written language in the period of Timurid, had its classical period with Ali Şher Navayi and it was written many literal works in this language till the end of the first quarter of the 20th century. Many works written in Chagatai Turkish have survived and have been published in various countries, particularly in Turkey. In recent years, studies on the works of this period have increased. The work that is the subject of our study is a preach book with 149 pages called Kitâb-ı Mevâ'iz, which is determined to belong to the last period of Chagatai Turkish from 1858 and 1865 dates and is in the Library of Almaty Al-Farabi University of Kazakhstan. The work, written in ta'lik (without vowel points), mainly reflects

* Bu makale Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. Cahit Başdaş danışmanlığında devam eden "Kitâb-ı Mevâiz - Almatı Nüshası (Dil Özellikleri - Metin - Dizin)" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Öğrencisi, e-posta: orhan81turkmen@hotmail.com

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1995-503X>

the characteristics of the Uyghur writing tradition. In the work, there is an inconsistency of orthographic features, sometimes the same words and suffixes written in different forms at the same time. In this study, the orthographic features of Kitâb-ı Mevâ'iz will be examined in detail.

Anahtar Kelimeler: *Chagatai Turkish, Kitâb-ı Mevâ'iz, sermon, orthographic features.*

Giriş

15. yüzyılda Ali Şîr Nevâyî döneminde klasik şeklini alan Çağatay Türkçesi, 20. yüzyılın başına kadar oldukça geniş bir coğrafyada sanat, edebiyat, devlet ve diplomasi dili olarak kullanılmıştır. Bu yazı dilinin oluşumunda Türkistan kültürünün, ortak Türkistan yazı dilinin, Moğol istilasından sonra bu bölgedeki yerel şivelerin, İslam kültürünün ve Fars edebiyatının etkili olduğu söylenebilir (Erarslan, 1993: 168). Timurular döneminde (1405-1502) oluşmuş olan bu yazı dili Ali Şîr Nevâyî'nin eserleri sayesinde klasik bir yazı dili haline gelmiştir.

Çağatay Türkçesi için çeşitli adlandırmalar yapılmıştır. Çağatay tili, Çağatay Türkisi, Türk tili, Türkçe elfâzı, Türkî, Türkçe, Çağatay lafzı ve Lügat-i Nevâiyye terimleri kullanılmıştır. (Akar, 2004:188)

Mevâ'iz kelimesi öğütler, nasihatlar, vaazlar anlamına gelmektedir. Bir topluluğa dinî ve ahlakî konularda öğüt vermek, dinleyenleri iyi davranışlara yönlendirecek sözler söylemek, ahiretle ilgili bilgiler vermek biçiminde tanımlanır. Ayetler, hadisler, sahabe sözleri, tâbîn sözleri, kıssalar/hikâyeler, israiliyât, dualar ve şiirler mevâ'izi oluşturan unsurlardır. Mevâ'iz türüne Abdulkadir Geylânî'nin (ö. 1167) *Futûhu'l-Gayb*, *Cilâu'l-hâtır*, *el-Gunye*, *Fethu'r-Rebbânî*; Abdurrahim b. Ahmed el-Kâdî'nin *Dakâiku'l-ahbar fi zikri'l-cenneti ve'n-nar*; Ahmed b. Mervân Ebûbekir ed-Dineverî'nin (ö. 946) *el-Mucâlese ve cevâhiru'l-îlim*; Ebû Abdillâh Muhammed b. Seleme el-Kudâ'î'nin (ö. 1062) *Durretu'l-vizîn ve Zuhru'l-'abidîn*, *Şihâbu'l-Ahbâr fi'l-hikemi ve'l-emsâl ve'l-adâb*; Ebû İshak Ahmed b. Muhammed es-Sa'lebî'nin (ö. 1035) *'Arâisu'l-mecâlis*; Ebû Leys es-Semerkandî'nin (ö. 983) *Kurretu'l-'uyûn ve muferrihu'l-kalbi'l-mahzûn*, *Tenbîhu'l-gafilin*, *Bustânu'l-'ârifîn*, *Kitabu'l-mev'iza*; Ebû Muhammed Meâfî b. İsmail Hüseyin eş-Şeybânî el-Mevsilî'nin (ö. 1232) *Unsul'-munkat'în fi'l-mev'ize*; Ebû Mutî' Mekhûl b. Mufaddal en-Neseffî'nin (ö. 833) *el-Lu'luiyyât*; Ebû Ubeyde İbn Sellâm'm (ö. 838) *ed-Durru'l-munazzam fi'l-va'zi ve'l-hikem*, *el-Huttâb ve'l-mevâ'iz*; Ebû Velid Süleyman el-Bâcî'nin (ö. 1082) *Nasîhatu'l-velediyye*; Ebu'l-'Alâ el-Me'arrî'nin (ö. 1057) *Mullâki'sebîl*; Ebu'l-Ferec İbn Cevzî'nin (ö. 1200) *Bahru'd-dumû'*, *Bustânu's-sâdikîn*, *Bustânu'l-vâizîn ve riyâdu's-sâmiîn*, *Diryâku'z-zunûb ve tiryâku'l-kulûb*, *Durru'l-âsâr fi'l-va'zi ve hadisi seyyidi'l-beşer*, *el-Mevâiz ve'l-mecâlis*, *el-Mudahhiş*, *el-Âlâi*, *el-Birru ve's-Sile*, *el-Kussâs ve'l-Muzekkîrîn*, *el-Mensûr*, *el-Mevridu'l-'azb fi'l-mevâizi ve'l-hutâb*, *el-Hadâik li ehli'l-hakâik fi'l-mev'iza*, *eş-Şifa fi mevâizi'l-mulûki ve'l-hulefâ*, *et-Tabsîre*, *et-Tezkire fi'l-v'az*, *Leftetu'l-kebed ilâ nasîhati'l-veled*, *Minhâcu'l-kâsidîn ve mufîdu's-sâdikîn*, *Nesîmu's-seher*

ve menzûme'd-durer, Nuketü'l-mecâlis fi'l-va'z, Nuzhetü'l-Ârifîn ve enîku'n-nâzirîn, Rûhu'l-ervâh, Saydu'l-hatır, Tuhfetu'l-vâiz ve nuzhetü'l-mulâhız, Telbîsu'l-İblis, Tenbîhu'n-nâimi'l-gumri 'alâ mevâsîmi'l-'umri, Unsu'l-mucâlis ve muânesetu'l-mecâlis, 'Uyûnu'l-hikâyat, Yâkûtetu'l-mevâ'iz; Ebu'l-Feth Abdulvahid b. Kâdî Muhammed et-Temimî el-Amidî'nin (ö. 1155) *Gureru'l-hikem*; Ebû Saîd İbnü'l-Hanbelî'nin *Risâle fi'l-mevâ'iz ve'l-fevâ'id*; Gulâmu Halîl'in *Kitâbü'l-Mevâ'iz*; Hafız Ebû Ömer b. Yusuf en-Nemerî el-Kurtubî'nin (ö. 1070) *Behcetü'l-mecâlis ve enisu'l-mucâlis*; İbn Ebî 'Âsım eş-Şeybânî'nin (ö. 900) *el-Muzekkîr ve't-tezkîr ve'z-zikr*; İbn Ved'ân el-Mevsîlî'nin (ö. 1101) *Erbe'üne hadis fi'l-hutâb ve'l-mev'iza*; İmam Ebû Hâmid el-Gazâlî'nin (ö. 1111) *Bidâyetü'l-hidaye, Bidâyetü'l-Hidaye fi'l-mev'iza, el-Murşidu'l-emîn ilâ mev'izeti'l-müminîn, Eyyuhal-veledü, İhyâu 'ulûmi'd-Dîn, Nasihatu'l-Mulûk, Minhâcu'l-'ârifîn, Minhâcü'l-'âbidîn ilâ cenneti Rabbi'l-'âlemîn*; İsmail el-Bâcî'nin (ö. 1083) *Sunenu's-sâlihîn ve senenu'l-'âbidîn*; İzzudin İbn Ganim el-Makdisî'nin (ö. 1280) *Hallü'r-rumûz ve mefâtîhu'l-künûz*; Kadî'l-kudât Ali b. Hasan el-Mâverdî'nin (ö. 1059) *Nasihatu'l-Mulûk*; Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî'nin (ö. 1144) *Etvâku'z-zeheb fi'l-mevâizi ve'l-hutab*; Mekhûl b. Fazl en-Nesefî'nin *el-Lü'lü'yyât fi'l-mevâ'iz*; Muhammed b. Ebubekir İmâmzâde el-Hanefî'nin (ö. 1177) *Şir'atü'l-İslâm*; Muhammed İbn Sem'ûn'un (ö. 997) *Mecâlisu İbn Sem'ûn*; Muhammed şemsuddin el-Kurtubî'nin (ö. 1273) *et-Tezkire*; Muhyiddin İbn Arabî'nin (ö. 1242) *el-Vesâyâ*; Muhyiddin Şeref b. Şeref en-Nevevî'nin (ö. 1277) *Bustânu'l-'ârifîn*; Sehl b. Abdullah et-Tüsterî'nin *Kitâbü Mevâ'izi'l-'arifîn*; Şemsuddin Yusuf et-Turkî'nin (ö. 1256) *el-Celîsu's-sâlih ve'l- enîsu'n-nâsîh*; Tâcuddin Muhammed b. Ebî Bekir er-Râzî'nin (ö. 1261) *Hadâiku'l-hakâik fi'l-mev'iza* ve Vehb B. Münebbih'nin *Kitâbü'l-Mübtede, Hikmetü Vehb, Hikmetü Lokman, mev'iza* adlı eserleri örnek teşkil etmektedir (Cirit, 2012:404-407).

Çalışmamızda tanıtacağımız Kazakistan Almatı El-Farabi Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan Kitâb-ı Mevâ'iz - Almatı Nüshası, Çağatay Türkçesinin son döneminde, 1858 / 1865 yılında istinsah edilmiştir. Eser temin edildiğinde (2020 tarihinde) henüz kütüphane sistemine kaydedilmediğinden kayıt bölümü ve numarası yoktur. 149 varaktan ibaret olan eser, harekesiz ta'lik hatla yazılmıştır. Satır sayıları değişkendir. 1b 12, 31a 16 ve diğer varakları 17 satırdan oluşan yazmanın müellifi ve müstensihî hakkında bilgi bulunmamaktadır. Eserde çok sayıda ayet, hadis ve Arapça ifadeler yer almaktadır. Bu bölümlerin üstü kırmızı mürekkeple çizilerek belirgin hâle getirilmiş, konu başlıkları da

kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ciltli olan ve sayfa eksikliği bulunmayan yazmanın herhangi bir yerinde eserin adına dair bilgiye de rastlanmamıştır.

Dinî içerikli olan eser, iki ana bölümden oluşmaktadır. Besmele ile başlayan bu ana bölümlerde on dokuzar başlık altında çeşitli olaylar anlatılmış, ibadet, tövbe, sabır, korku, ümit, şükür gibi bazı davranışların faziletleri hakkında bilgi verilmiştir. Anlatımda hikâye, rivâyet ve haberlerden yararlanılmıştır. Otuz üç hikâye, elli beş rivâyet ve yüz on üç haber yer almaktadır. Aşağıda Kitâb -ı Mevâ'iz -ı Almatı Nüshası'nın konuları ve bölümleri verilmiştir.

Birinci bölümde yer alan konular:

- 1) faşl^{um} fî-şifati'l-kıyâmet
- 2) faşl^{um} fî'ş-şifati'l-bihişt
- 3) faşl^{um} fî't-tesbîh
- 4) der fazîlet-i zıkr
- 5) der fazîlet-i tevâzu'
- 6) der fazîlet-i fî sebîli'llâh ok atmak
- 7) der fazîlet-i namâz-ı tetavvu'
- 8) der fazîlet-i tesmiye
- 9) der fazîlet-i şalavât
- 10) der fazîlet-i namâz-ı be-cemâ'at
- 11) der fazîlet-i mescid
- 12) der fazîlet-i şadağa
- 13) der fazîlet-i selâm
- 14) der fazîlet-i namâz-ı çâşt
- 15) der fazîlet-i cum'a
- 16) der fazîlet-i istiğfâr
- 17) der fazîlet-i şabr
- 18) der fazîlet-i du'â
- 19) der fazîlet-i ezân

İkinci bölümde yer alan konular:

- 1) faşl^{lm} fi't-ṭūfān-ı nūh
- 2) hikāyet-i aşhāb-ı fīl
- 3) faşl^{lm} fi't-tevbe
- 4) faşl^{lm} fi'ş-şifati'r-raḥmeti'llāhi te'ālā
- 5) faşl der beyān-ı fazīlet-i 'ālim ü müte'allimning şevābını beyān kılar
- 6) kıssa-ı namāz kılgan ve cemā'atğa barmağını fazīletide aytur
- 7) der fazīlet-i cemā'at
- 8) faşl zıkr ü tesbīh aymağını fazīletide aytur
- 9) faşl^{lm} fi'ş-şifati'ş-şalavāti
- 10) faşl^{lm} fi'ṭ-tahāre
- 11) faşl misvāk kılmağning fazīletide aytur
- 12) faşl burūt almağning fazīletide aytur
- 13) faşl insān merātibining beyānında aytur
- 14) faşl fazīlet-i rūze tutmaq
- 15) der fazīlet-i mäh-ı receb
- 16) der fazīlet-i mäh-ı 'ıydeyn
- 17) faşl^{lm} fi'l-ḥavfi ve'r-recā'
- 18) el-faşlü'ş-şükr ve'ş-şabr
- 19) faşl ramazān ayda rūze tutğan ve terāvīh namāzınıng beyānında aytur

Metinde, 16a/8 ve 9. satırlarda iki mısra, 20b/1, 2 ve 3. satırlarda dört mısra, 27a/12, 13 ve 14. satırlarda 4 mısra ve 112b/6, 7 ve 8. satırlarda dört mısra olmak üzere dört yerde şiir bulunmaktadır.

16a/8 ve 9 satırlar:

āhiretdin her kim kılsa bil yaman ⁽⁹⁾

sūd kılmās ki anıng bolsa cihān

“ahiret işine dikkatsiz kişi

dünya onun olsa kâr etmez işi”

20b/1, 2 ve 3. satırlar:

köz ⁽²⁾ yaşı birlen seher tahâret kıla kör

hâk zıkrını etiben harâret kıla kör ⁽³⁾

rûze tutuban namâz kılmak ne bolur

her köngli bozulğannı ‘imâret kıla kör ⁽⁴⁾

“sabahları gözyaşı ile ruhunu yıka

Allah’ın adını anarak kendini hazırla

oruç tutmak namaz kılmak bir iş mi

bir gönlü kırığın gönlünü okşa”

27a/12, 13 ve 14. satırlar:

cefânı tutarlar be-gâyet vefâ

muhibb lâ-nişânî ⁽¹³⁾ kazâğa rızâ

murâdın murâdı içinde tapıp

kılurlar şükr kelse hâk- ⁽¹⁴⁾ -dın belâ

“er olan cefaya vefalı olur

görünmez kazaya dost razı olur

muradını muradı içinde bulup

Allah’tan bela da gelse şükreder.”

112b/6, 7 ve 8. satırlar:

ey bende gâfil bolmağıl hâk yâdım bir lahza

tâ bolmasun dîv-i la‘în ⁽⁷⁾ hem-râz ve hem-şoḥbet sanğa

kirseng anıng yolğa sen nâr u ceḥîmdür meskening ⁽⁸⁾

ëşitmeseng vesvâsını haqđın yağar rahmet saŋga

“ey kul Allah’ı anmaktan bir an uzak kalmayasın

lanet şeytan sırdaşın da dostun da olmasın

onun yolunda gidersen cehennemde yanarsın

vesveseye kulak asma Allah’tan rahmet yağsın”

Eser, benzer içerikli Sirâcü’l-Kulûb ve Kitâb-ı Kırk Suâl gibi tarihî metinlerle karşılaştırılmıştır. Ayrıca eser hakkında bu alanın önemli araştırmacılarından Prof. Dr. Mustafa Sinan KAÇALİN’in görüşleri alınarak yapılan karşılaştırma ve değerlendirmeler sonucunda yazmanın içerik bakımından söz konusu metinlere kısmen benzediği ancak bu eserlerden biri olmadığı, özgün bir vaaz kitabı olduğu sonucuna varılmıştır.

Kitâb-ı Mevâ’iz - Almatı Nüshası’nın Yazım Özellikleri

Arap harfleriyle yazılmış olan Türkçe yazma eserlerin yazım özellikleri, eserin hangi alana (Kuzey-Doğu Türkçesi veya Güney-Batı Türkçesi) ait olduğu konusunda bilgi verir. Bu yazmada, art damak geniz ünsüzü /ŋg/’nin nun-kef (نك) ile, kalın sıradan kelimelerde bulunan /s/ ünsüzünün altında üç nokta bulunan sin (س) harfi ile ve kalın sıradan kelimelerde bulunan /t/ ünsüzünün te (ت) harfi ile yazılması bu yazma eserin Çağatay Türkçesine ait olduğu hususunda bilgi verir. Aşağıda eserin yazım özellikleri ünlülerin yazımı, ünsüzlerin yazımı ve diğer yazım özellikleri olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir.

1. Ünlülerin yazımı

Metinde genel olarak Uygur yazım geleneğine bağlı kalındığı ve sınırlı sayıdaki örnek dışında ünlülerin düzenli olarak yazıldığı görülmektedir. Yabancı kökenli Arapça ve Farsça kelimelerin imlâsı genel olarak korunmuştur.

1.1. /a/ ünlüsünün yazımı

1.1.1. Ön seste

/a/ ünlüsü ön seste elif (ا) ve medli elif (آ) ile yazılmıştır. *Andın* kelimesindeki /a/ ünlüsü bir örnekte ayn-elif (عاندين 41a/9) ile yazılmıştır. Medli elif (آ) ile yazılan kelimelerin sayısının daha çok olduğu görülür.

Elif (ا) ile yazımı:

<i>ayğay</i>	ايغاي	(8b/1)	<i>arķam</i>	ارقام	(113b/17)
<i>anam</i>	انام	(9b/5)	<i>aĝa</i>	اغا	(141b/8)
<i>andaķ</i>	انداق	(17a/2)	<i>arasida</i>	اراپيدا	(90a/11)
<i>anĝa</i>	انكا	(19b/2)	<i>artmas</i>	ارتماپس	(145a/6)
<i>arig</i>	اريج	(36a/2)	<i>arpa</i>	ارپه	(43b/6)

Medli elif (Ā) ile yazımı:

<i>açlık</i>	آچليق	(4b/3)	<i>aĝır</i>	آغير	(28b/10)
<i>aĝu</i>	آغو	(39b/13)	<i>aĝzida</i>	آغزيدا	(42b/2)
<i>aķ</i>	آق	(10a/5)	<i>alıp</i>	آليب	(33a/3)
<i>ant</i>	آنت	(40b/16)	<i>artuķ</i>	آرتوق	(38b/15)
<i>atlar</i>	آت لار	(36b/16)	<i>ay</i>	آی	(8a/5)

1.1.2. İç seste

/a/ ünlüsü iç seste elif (l) ile yazılmış veya herhangi bir işaret kullanılmamıştır.

Elif (l) ile yazımı:

<i>ayaĝı</i>	اياغی	(22a/2)	<i>başı</i>	باشی	(22a/2)
<i>bay</i>	باى	(3a/2)	<i>buĝday</i>	بوغداى	(43b/6)
<i>ķan</i>	قان	(37a/5)	<i>ķar</i>	قار	(98b/7)
<i>ķarı</i>	قارى	(139a/9)	<i>ķatig</i>	قَاتِيغ	(2b/14)
<i>yaş</i>	ياش	(37a/5)	<i>yıraķ</i>	يراق	(2b/7)

İşaretsiz yazımı:

<i>balıķ</i>	بليق	(114a/14)	<i>ķalkān</i>	قلقان	(24b/1)
<i>ķanatĝa</i>	قنات غه	(68b/3)	<i>ķat</i>	قت	(20b/9)
<i>ķayda</i>	قيدا	(129a/8)	<i>yafrag</i>	يفراغ	(25a/8)
<i>yaķasıĝa</i>	يقايسیغه	(130a/1)	<i>yaķın</i>	يقين	(95a/13)
<i>yalanĝ</i>	يلانك	(16a/7)	<i>yalĝuz</i>	يلغوز	(100b/8)

1.1.3. Son seste

Türkçe kelime ve eklerde bulunan /a/ ünlüsü son seste elif (ا) ve güzel he (ه) ile yazılmıştır. Bazı Arapça kelimelerde ise /ā/ ünlüsü ye (ي) ile yazılmıştır.

Elif (ا) ile yazımı:

<i>ağa</i>	اغا	(52a/8)	<i>ana</i>	انا	(60b/12)
<i>ata</i>	اتا	(2b/15)	<i>kara</i>	قرا	(70a/17)
<i>kaşıda</i>	قاشيدا	(18a/9)	<i>kayda</i>	قيدا	(72a/1)
<i>kutulsa</i>	قوتولپسا	(10a/17)	<i>salsa</i>	پسالپسا	(10b/4)
<i>songra</i>	پسونگرا	(17a/15)	<i>turganda</i>	تورغاندا	(2b/13)

Güzel he (ه) ile yazımı:

<i>ança</i>	انجه	(108b/4)	<i>arpa</i>	ارپه	(38b/7)
<i>barça</i>	بارجه	(99a/8)	<i>başka</i>	باشقه	(45a/15)
<i>bolğanda</i>	بولغانده	(2b/11)	<i>bolsa</i>	بولپسه	(4a/14)
<i>kılsa</i>	قيلپسه	(102b/6)	<i>kılurğa</i>	قيلورغه	(5a/10)
<i>tağığa</i>	تاغيغه	(129b/3)	<i>taşka</i>	تاشقه	(39b/8)

Ye (ي) ile yazımı:

Bazı Arapça kelimelerin son sesinde yer alan ve uzun ā olarak söylenen /ā/ sesi elif-i maksûre (ي) ile gösterilmiştir.

<i>īsā</i>	عيسى	(98a/14)	<i>kübrā</i>	كُبرى	(116b/17)
<i>ma'nā</i>	معنى	(41b/5)	<i>mevlā</i>	مولى	(6b/10)
<i>mūsā</i>	موسى	(2a/8)	<i>muştafā</i>	مصطفى	(4b/8)
<i>şuğrā</i>	صغرى	(116b/17)	<i>te'ālā</i>	تعالى	(13b/17)
<i>vuşṭā</i>	وسطى	(116b/17)	<i>yaḥyā</i>	يحيى	(67b/1)

1.2. /e/ ünlüsünün yazımı

1.2.1. Ön seste

/e/ sesi ön seste sadece elif (ا) ile yazılmıştır.

Elif (ا) ile yazımı:

Sadece iki örnek tespit edildi.

etidin اتیدین (13b/1) *evürdi* اوردی (21b/13)

1.2.2. İç Seste

/e/ ünlüsü iç seste elif (l) ile yazılmış veya herhangi bir işaret kullanılmamıştır.

Elif (l) ile yazımı:

bölek بولاك (42a/15) *ilgeri* ایلکاری (96b/14)

kerek كراك (10b/6) *örgetmek* اوركاتماك (83b/4)

ötegil اوتاکیل (107a/4) *ötkegey* اوتکارکای (77b/13)

seksen سکسان (95a/7) *südrepe* سودراب (77a/2)

tükendi توکاندی (35b/6) *yiberdi* ییاردی (39b/2)

İşaretsiz yazımı:

çerik چریك (41b/9) *keyik* کیک (79a/3)

men من (38a/14) *sekiz* سکیز (93b/12)

sen سن (119b/2) *tengiz* تنگیز (29a/6)

tengri تنگری (7a/7) *töşekler* توشک لار (12b/5)

yengil ینگیل (69a/7) *yeti* یتی (108b/2)

1.2.3. Son seste

/e/ ünlüsü son seste elif (l) ve güzel he (o) ile yazılmıştır.

Elif (l) ile yazımı:

bilse بیلپسا (3a/7) *birle* برلا (102b/5)

ërse ایرپسا (4b/16) *içide* ایجیدا (5a/7)

kölege کولاکا (28b/17) *nerse* نارپسا (2b/17)

özge اوزکا (147a/11) *tengrilikke* تنگری لیک کا (7a/3)

üstige اوپستیکا (6b/2) *yerde* یردا (98b/14)

Güzel he (o) ile yazımı:

birle برله (3b/9) *ërte* ایرته (82b/14)

kéce کیجه (58b/5) *kéme* کیمه (33a/3)

<i>ne</i>	نه	(79b/4)	<i>néçe</i>	نيجه	(78a/9)
<i>nèmerse</i>	نيمارپسه	(58a/1)	<i>tève</i>	تيوه	(110a/4)
<i>yigirme</i>	يکيرمه	(35a/6)	<i>yine</i>	ينه	(79a/9)

1.3. /è/ ünlüsünün yazımı

Belirli kelimelerin ilk hecesinde kullanılan ve elif-ye (اي) ile gösterilen ünlünün e-i arası yarı dar kapalı /è/ olduğu anlaşılmaktadır. Diğer harekesiz tarihî metinlerde olduğu gibi bu ünlünün tespiti güçtür. Metinde tespit edilen örneklerde kapalı /è/ olduğu düşünülen ünlü Eski Türkçede /i/ ile karşılanmıştır. Çağatay Türkçesinin devam niteliğindeki Özbek, Uygur lehçelerinde ise aynı ünlü genellikle /e/ ile gösterilmiştir. Dolayısıyla Çağatay döneminde bu ünlünün i>e genişlemesinin ara devresini oluşturduğu (è) anlaşılmaktadır. Tespit edilen örneklerde Ana Türkçedeki uzun i ünlüsü genişleyerek kapalı e'ye, daha sonra da açık e'ye (i>è>e) dönüşmüştür (Başdaş, 2006: 23).

1.3.1. Ön seste

/è/ ünlüsü ön seste elif-ye (اي) ile yazılmıştır.

Elif-ye (اي) ile yazımı:

<i>èl</i>	ايل	(34b/15)	<i>èletkey</i>	ايلتكاي	(99b/13)
<i>èlig</i>	ايليك	(5b/17)	<i>èlik</i>	ايليك	(99a/3)
<i>èrdi</i>	ايردى	(34a/14)	<i>èrenler</i>	ايران لار	(13a/3)
<i>èrigey</i>	ايريكاي	(22b/9)	<i>èşik</i>	ايشيك	(110b/11)
<i>èşitgeç</i>	ايشيتكاج	(29a/6)	<i>ètkil</i>	ايتكىل	(27a/11)

1.3.2. İç seste

/è/ ünlüsü iç seste ye (ى) ile yazılmıştır.

Ye (ى) ile yazımı:

<i>bèlige</i>	بيلیکا	(41a/5)	<i>bèrgil</i>	بيرغیل	(5b/16)
<i>bèş</i>	بيش	(58b/7)	<i>dèk</i>	ديک	(2b/12)
<i>kèce</i>	کيجه	(18b/2)	<i>kètse</i>	کيتسا	(22a/6)
<i>tèdi</i>	تيدى	(79a/2)	<i>tèrgil</i>	تيرگیل	(104b/8)
<i>yègey</i>	يکاي	(146a/5)	<i>yèl</i>	يیل	(140b/17)

1.4. /v/ ünlüsünün yazımı

1.4.1. Ön seste

/v/ ünlüsü ön seste elif-ye (ای) ile yazılmıştır.

Elif-ye (ای) ile yazımı:

<i>ılmağıl</i>	ایلماغیل	(17a/1)	<i>ırak</i>	ایراق	(107a/2)
<i>ıralmas</i>	ایرالماس	(52b/7)	<i>ırılğunça</i>	ایریلگونجه	(55b/8)
<i>ırmağıl</i>	ایرماغیل	(55b/5)	<i>ıssığdın</i>	ایسسیغیدین	(28b/17)

1.4.2. İç seste

/v/ ünlüsü iç seste genellikle ye (ی) ile yazılmıştır. Herhangi işaretle gösterilmeyen /v/ ünlüsünün örneği azdır.

Ye (ی) ile yazımı:

<i>balık</i>	بلیق	(98a/6)	<i>çakır</i>	چقیر	(112a/17)
<i>katıg</i>	قاتیغ	(91b/3)	<i>kılğıl</i>	کیل غیل	(2b/3)
<i>kış</i>	قیش	(118a/6)	<i>kurıdı</i>	قوریدی	(35b/8)
<i>oğımak</i>	اوقیماق	(131a/12)	<i>sarıg</i>	پساریغ	(4b/14)
<i>tanıgıl</i>	تانیغیل	(107a/3)	<i>yarlıkayur</i>	یرلیقاییور	(131a/12)

İşaretsiz yazımı:

<i>cırlağuçı</i>	جیرلاغوجی	(29a/1)	<i>kılıp</i>	قلیب	(4b/11)
<i>kırk</i>	قرق	(57a/4)	<i>sıgındı</i>	پسغیندی	(64b/3)
<i>yaratıp</i>	یراتب	(2a/2)	<i>yarlıkadı</i>	یرلقادی	(4a/9)
<i>yığaç</i>	یغاج	(38a/10)	<i>yıglap</i>	یغلاب	(80a/12)
<i>yıpardın</i>	یپاردین	(10b/9)	<i>yırak</i>	یراق	(98b/14)

1.4.3. Son seste

/v/ ünlüsü son seste ye (ی) ile yazılmıştır.

Ye (ی) ile yazımı:

<i>altı</i>	آلتی	(123a/3)	<i>arı</i>	آری	(114b/2)
-------------	------	----------	------------	-----	----------

<i>kanı</i>	قانى	(36b/6)	<i>kanı</i>	قارى	(40a/2)
<i>katı</i>	قتى	(68b/11)	<i>kaıysı</i>	قايپى	(65b/9)
<i>koşnu</i>	قوشنى	(120b/7)	<i>kuıyı</i>	قویى	(129a/16)
<i>tağı</i>	تقى	(14b/14)	<i>yağışı</i>	يخشى	(13a/2)

1.5. /i/ ünlüsünün yazımı

1.5.1. Ön seste

Bir örnek dışında /i/ ünlüsü ön seste elif-ye (اي) ile yazılmıştır. Bir örnek ise elif (l) ile yazılmıştır.

Elif-ye (اي) ile yazımı:

<i>içinde</i>	ايچندا	(29b/12)	<i>içkey</i>	ايچكاي	(13a/13)
<i>iki</i>	ايكى	(50a/6)	<i>ilgeri</i>	ايلكارى	(41b/17)
<i>ilindim</i>	ايلنديم	(114a/3)	<i>incüdin</i>	اينجودين	(3b/14)
<i>İnçkerür</i>	اينچكارور	(48b/13)	<i>iniğa</i>	اينى غه	(141b/8)
<i>iş</i>	ايش	(16a/6)	<i>itke</i>	ايت كا	(42a/16)

Elif (l) ile yazımı:

ister-sen اڤستار سين (91a/9)

1.5.2. İç seste

/i/ ünlüsü iç seste ye (ى) ile yazılmış veya herhangi bir işaretle gösterilmemiştir.

Ye (ى) ile yazımı:

<i>bildürse</i>	بيلدورپسه	(87b/3)	<i>èlik</i>	ايليك	(99a/3)
<i>èşik</i>	ايشيك	(110b/11)	<i>kiçik</i>	كيجيك	(26b/11)
<i>kümüşdin</i>	كوميش دين	(10a/3)	<i>mingil</i>	مينگيل	(99b/4)
<i>siz</i>	پسيز	(113b/12)	<i>til</i>	تيل	(57b/3)
<i>tirildim</i>	تيريلديم	(104b/9)	<i>tişke</i>	تيشكا	(120a/17)

İşaretsiz yazımı:

<i>bir</i>	بر	(149a/10)	<i>birle</i>	برلا	(88a/4)
------------	----	-----------	--------------	------	---------

<i>bitiklik</i>	بیتک لیک	(68b/2)	<i>bitip</i>	بیتب	(2a/3)
<i>çift</i>	چفت	(149b/2)	<i>dil</i>	دل	(18b/4)
<i>tikip</i>	تکیب	(54b/5)	<i>titrep</i>	تتراب	(129a/13)
<i>yiberdi</i>	ییاردی	(39b/2)	<i>yigirme</i>	یکیرمه	(100b/15)

1.5.3. Son seste

/i/ ünlüsü son seste ye (ی) ile yazılmıştır.

Ye (ی) ile yazımı:

<i>böri</i>	بورى	(98b/8)	<i>ëmdi</i>	ایمدى	(83a/6)
<i>iki</i>	ایكى	(3b/3)	<i>ilgeri</i>	ایلکاری	(13a/10)
<i>ini</i>	اینى	(141b/8)	<i>kişi</i>	کیشى	(52a/8)
<i>kökdegi</i>	کوکداكى	(39b/3)	<i>tengri</i>	تنکرى	(7a/7)
<i>yiberdi</i>	ییاردى	(107b/15)	<i>yigitni</i>	یکیت نى	(56a/14)

1.6. /o/ ünlüsünün yazımı

1.6.1. Ön seste

/o/ ünlüsü kelime başında her zaman elif-vav (او) ile yazılmıştır.

Elif-vav (او) ile yazımı:

<i>oŋ</i>	اونك	(139a/3)	<i>oğlan</i>	اوغلان	(119b/8)
<i>oğşar</i>	اوخشار	(104b/7)	<i>ol</i>	اول	(103a/12)
<i>olturup</i>	اولتوروب	(133b/10)	<i>on</i>	اون	(109a/11)
<i>ortaq</i>	اورتاق	(8b/17)	<i>otudın</i>	اوتیدین	(105a/1)
<i>otuz</i>	اوتوز	(13a/4)	<i>oynap</i>	اویناب	(134b/14)

1.6.2. İç seste

/o/ ünlüsü iç seste her zaman vav (و) ile yazılmıştır.

Vav (و) ile yazımı:

<i>boğaziğa</i>	بوغزىغه	(121b/16)	<i>bolup</i>	بولوب	(75b/1)
<i>koşnu</i>	قوشنى	(120b/6)	<i>song</i>	سونك	(70a/9)

<i>sorsa</i>	سورسه	(116a/9)	<i>toğmış</i>	توغمیش	(118b/9)
<i>toğ</i>	توق	(132b/14)	<i>ton</i>	تون	(136a/7)
<i>yok</i>	یوق	(72a/2)	<i>yol</i>	یول	(69a/12)

1.7. /ö/ ünlüsünün yazımı

1.7.1. Ön seste

/ö/ ünlüsü kelime başında her zaman elif-vav (و) ile yazılmıştır.

Elif-vav (و) ile yazımı:

<i>öçürdi</i>	اوجوردی	(79b/13)	<i>öğretti</i>	اوکراتی	(44a/12)
<i>ölçep</i>	اولجاب	(93a/1)	<i>ölüm</i>	اولوم	(16b/4)
<i>öpti</i>	اوبتی	(49b/12)	<i>örgetür</i>	اورکاتور	(6b/14)
<i>örüm</i>	اوروم	(147a/8)	<i>ötemiş</i>	اوتامیش	(3a/13)
<i>ötken</i>	اونکان	(45a/14)	<i>özge</i>	اوزکا	(2b/1)

1.7.2. İç seste

/ö/ ünlüsü iç seste vav (و) ile yazılmış sadece bir örnek işaretli yazılmıştır.

Vav (و) ile yazımı:

<i>bölek</i>	بولاک	(42a/15)	<i>kön̄glüm</i>	کونکلوم	(59a/14)
<i>köçsenḡ</i>	کوج پسنک	(68b/14)	<i>kök</i>	کوک	(48a/7)
<i>köp</i>	کوب	(32b/16)	<i>körüp</i>	کوروب	(35b/9)
<i>köz</i>	کوز	(36a/9)	<i>sözni</i>	پوزنی	(32a/1)
<i>tökkey</i>	توککای	(58b/17)	<i>tört</i>	تورت	(37b/13)

İşaretsiz yazımı:

<i>kördi</i>	کردی	(56a/11)
--------------	------	----------

1.8. /u/ ünlüsünün yazımı

1.8.1. Ön seste

/u/ ünlüsü kelime başında her zaman elif-vav (و) ile yazılmıştır.

Elif-vav (و) ile yazımı:

<i>uci</i>	اوجى	(20b/9)	<i>uçup</i>	اوجوب	(143b/10)
<i>uluğ</i>	اولوغ	(25a/5)	<i>unutsa</i>	اونوتپسا	(23b/1)
<i>urdi</i>	اوردى	(58b/4)	<i>uruğ</i>	اوروغ	(5a/4)
<i>uyalsa</i>	اويالپسه	(68a/7)	<i>uykusı</i>	اويقوپسى	(49a/5)
<i>uzalıp</i>	اوزالپب	(130a/2)	<i>uzun</i>	اوزون	(54a/6)

1.8.2. İç seste

/u/ ünlüsü iç seste vav (و) ile yazılmış sadece bir örnek işaretsiz yazılmıştır.

Vav (و) ile yazımı:

<i>burun</i>	بورون	(136a/12)	<i>korkuç</i>	قورقوج	(121a/11)
<i>munça</i>	مونجه	(136a/8)	<i>oğul</i>	اوغول	(119b/10)
<i>oğumak</i>	اوقوماق	(104a/7)	<i>otluğ</i>	اوتلوغ	(135a/4)
<i>otuz</i>	اوتوز	(104b/16)	<i>uluğluğı</i>	اولوغلوعى	(27b/10)
<i>uruşqay</i>	اوروشقاي	(30a/11)	<i>yaruk</i>	ياروق	(136b/7)

İşaretsiz yazımı:

<i>kullar</i>	قل لار	(8b/13)
---------------	--------	---------

1.8.3. Son seste

/u/ ünlüsü son seste her zaman vav (و) ile yazılmıştır.

Vav (و) ile yazımı:

<i>ağı</i>	اغو	(39b/13)	<i>ayru</i>	ايرو	(71b/9)
<i>bu</i>	بو	(1b/8)	<i>karanggu</i>	قرانگو	(16b/11)
<i>karangu</i>	قرانغو	(5a/7)	<i>kaygu</i>	قيغو	(16b/12)
<i>kayu</i>	قايو	(4b/9)	<i>su</i>	پسو	(7a/10)
<i>yaraşu</i>	يراششو	(12b/9)	<i>yarlıkayu</i>	يرليقايو	(119a/15)

1.9. /ü/ ünlüsünün yazımı

1.9.1. Ön seste

/ü/ ünlüsü kelime başında her zaman elif-vav (و) ile yazılmıştır.

Elif-vav (و) ile yazımı:

<i>üç</i>	اوج	(38b/7)	<i>üçün</i>	اوجون	(27b/7)
<i>ün</i>	اون	(56b/11)	<i>ürgey</i>	اوركاي	(6a/9)
<i>üstide</i>	اوپتيدا	(37b/7)	<i>üstinde</i>	اوپتينا	(88b/7)
<i>üy</i>	اوى	(37b/7)	<i>üze</i>	اوزا	(147a/4)
<i>üzgil</i>	اوزكيل	(103a/6)	<i>üzükde</i>	اوزوكدا	(13b/17)

1.9.2. İç seste

/ü/ ünlüsü iç seste vav (و) ile yazılmış ancak harf veya işaret kullanılmadan yazılan örnekleri vardır.

Vav (و) ile yazımı:

<i>kücünġ</i>	كوجونك	(5a/10)	<i>kün</i>	كون	(136b/2)
<i>ögürdüm</i>	اوکوردوم	(22a/3)	<i>öltürdi</i>	اولتوردى	(63b/14)
<i>ölükler</i>	اولوكلار	(5a/16)	<i>sözlük</i>	سوزلوك	(147b/1)
<i>töküldi</i>	توكولدى	(39b/4)	<i>tüşkey</i>	توشكاي	(7a/12)
<i>üçün</i>	اوجون	(36a/12)	<i>yüzi</i>	يوزى	(136b/7)

İşaretsiz yazımı:

<i>könġül</i>	كونكل	(82a/15)	<i>kül</i>	كل	(39b/9)
<i>kümüşdin</i>	كموشدين	(10b/9)	<i>kün</i>	كن	(37ab/1)

1.9.3. Son seste

/ü/ ünlüsü son seste her zaman vav (و) ile yazılmıştır.

Vav (و) ile yazımı:

<i>bêlgü</i>	بيلكو	(116a/15)	<i>biregü</i>	براکو	(104b/5)
<i>dêgü</i>	ديكو	(19a/10)	<i>ilgerü</i>	ايلكارو	(51b/9)
<i>kök mü</i>	كوك مو	(56b/2)	<i>kördünġ mü</i>	كوردونك مو	(52a/4)
<i>têgrü</i>	تيكرو	(137a/12)	<i>têgü</i>	تيكو	(72a/6)
<i>teyü</i>	تيو	(60a/10)	<i>yyü</i>	بيو	(133b/15)

2. Ünsüzlerin yazımı

2.1. /b/ ünsüzünün yazımı:

/b/ ünsüzü her zaman be (ب) harfi ile yazılmıştır.

<i>bağışlang</i>	باغیشلانک	(66b/11)	<i>bağladı</i>	باغلادی	(41a/5)
<i>bağğıl</i>	باقغیل	(96a/7)	<i>bardım</i>	باردیم	(60a/4)
<i>barça</i>	بارچه	(108b/17)	<i>barmağım</i>	برماغیم	(108a/17)
<i>bergen</i>	برکان	(24b/16)	<i>bir</i>	بر	(22b/17)
<i>bitigey</i>	بتیکای	(19a/11)	<i>bolğay</i>	بولغای	(5a/8)

Arapça ve Farsça kelimelerin yazım kuralına uygun olarak be (ب) ile yazılmıştır.

<i>bahā</i>	بها	(6a/2)	<i>bāng</i>	بانک	(29a/6)
<i>belā</i>	بلا	(58b/17)	<i>bende</i>	بنده	(115b/4)
<i>bes</i>	بیس	(66b/12)	<i>beşāret</i>	بشارت	(33b/10)
<i>bisyār</i>	بیسیار	(5b/14)	<i>bülbül</i>	بلبل	(5b/3)
<i>cevāb</i>	جواب	(5b/14)	<i>edeb</i>	ادب	(42a/3)

2.2. /c/ ünsüzünün yazımı:

/c/ ünsüzü Türkçe ve alıntı kelimelerde cim (ج) ile yazılmıştır. Eserde Türkçe yansıma iki kelimenin başında /c/ ünsüzü bulunmaktadır.

<i>cırlağuçı</i>	جر لاغوچی	(29a/1)	<i>cırmağaylar</i>	جر ماغی لار	(124a/17)
------------------	-----------	---------	--------------------	-------------	-----------

Alıntı kelimeler:

<i>cādū</i>	جادو	(34b/11)	<i>cān</i>	جان	(6b/6)
<i>cemī'</i>	جمیع	(8b/10)	<i>cihet</i>	جهت	(24b/17)
<i>ecel</i>	اجل	(26b/17)	<i>hac</i>	حج	(87a/3)
<i>icābet</i>	اجابت	(119b/6)	<i>mevc</i>	موج	(35b/1)
<i>mi'rāc</i>	معراج	(69b/6)	<i>secde</i>	سجده	(143a/10)

2.3. /ç/ ünsüzünün yazımı:

/ç/ ünsüzü Uygur yazım geleneğine bağlı olarak çoğunlukla cim (ج) ile yazılmıştır. çim (چ) harfiyle yazılan çok az örnek vardır.

<i>aç</i>	أج	(16a/7)	<i>bergüçi</i>	برکوجی	(57a/10)
<i>bolgaç</i>	بولغاج	(60a/11)	<i>çağmak</i>	چقماق	(98b/9)
<i>çalğay</i>	جالغای	(7b/8)	<i>çaptı</i>	جابتی	(98b/8)
<i>çatıp</i>	چتیپ	(62a/5)	<i>çeker</i>	چیکار	(43a/9)
<i>çift</i>	چفت	(14a/12)	<i>munça</i>	مونجه	(30a/7)

Çim (چ) harfiyle yazılanlar:

<i>üçün</i>	اوچون	(2a/3)	<i>üçün</i>	اوچون	(7b/5)
-------------	-------	--------	-------------	-------	--------

Türkçe kelimelerin yanı sıra alıntı kelimeler de cim (ج) ile yazılmıştır.

<i>çābük-süvār</i>	جایک سپوار	(41a/2)	<i>çare</i>	چاره	(6b/1)
<i>çaşt</i>	چاشت	(25a/11)	<i>çend</i>	چند	(32b/8)
<i>çendān</i>	چندان	(17a/15)	<i>çendin</i>	چندی	(66b/5)
<i>çeşme</i>	چشمه	(11b/3)	<i>çerāğ</i>	چراغ	(36b/12)
<i>çün</i>	چون	(3b/5)	<i>pārçe</i>	پارچه	(38b/15)

2.4. /d/, /d/ ünsüzünün yazımı:

Eserdeki Türkçe kelimelerde /d/ ünsüzü için dal (د) harfi kullanılmıştır.

<i>dēdi</i>	دیدى	(81a/6)	<i>dēgü</i>	دیگو	(19a/10)
<i>dēk</i>	دیک	(5b/3)	<i>dil</i>	دل	(78a/14)
<i>munda</i>	موندا	(100a/6)	<i>sorganda</i>	سورغاندا	(94a/9)
<i>üyde</i>	اویدا	(147a/2)	<i>yağdurung</i>	یغدورونک	(7a/4)
<i>yoldın</i>	یولدین	(43b/8)	<i>yudı</i>	یودی	(38b/11)

Alıntı kelimeler aslına uygun olarak dal (د) ve dad (ض) harfi ile yazılmıştır.

<i>'ahd</i>	عهد	(74a/14)	<i>dalālet</i>	ضالالت	(35a/15)
<i>darbıdın</i>	ضربیدین	(5a/1)	<i>diger</i>	دیگر	(98a/10)
<i>dūzah</i>	دوزخ	(93b/16)	<i>dünyā</i>	دنیا	(107b/8)
<i>edā</i>	ادا	(144a/6)	<i>rıdvān</i>	رضوان	(97a/9)
<i>şiddet</i>	شدت	(118a/4)	<i>üstād</i>	اوپستاد	(25a/6)

2.5. /f/ ünsüzünün yazımı:

/f/ ünsüzü fe (ف) harfi ile yazılmıştır.

<i>faķīr</i>	فقير	(57a/15)	<i>felek</i>	فلک	(70a/2)
<i>fermān</i>	فرمان	(108b/6)	<i>feryād</i>	فرياد	(6b/7)
<i>fīl</i>	فيل	(42a/1)	<i>firişte</i>	فرشته	(72a/14)
<i>ğaffār</i>	غفار	(8b/9)	<i>misāfir</i>	ميسافرلار	(126a/11)
<i>şaf</i>	صف	(74b/12)	<i>şarf</i>	صرف	(127b/17)

2.6. /g/, /ğ/ ünsüzlerinin yazımı:

İnce sıradan kelimelerde bulunan /g/ ünsüzü kef (ك) harfi ile kalın sıradan kelimelerde bulunan /ğ/ ünsüzü gayn (غ) harfi ile yazılmıştır.

<i>ağır</i>	أغیر	(133a/1)	<i>alğay</i>	الغای	(6b/9)
<i>andağ</i>	انداغ	(16a/13)	<i>ğam</i>	غم	(135a/3)
<i>günāh</i>	كناه	(59a/9)	<i>katığ</i>	قاتیغ	(5a/1)
<i>kişige</i>	کیشیکا	(136a/8)	<i>körgey</i>	کورکای	(95a/8)
<i>mağribğa</i>	مغرب غه	(72a/6)	<i>tégü</i>	تیگو	(97a/3)

2.7. /h/, /h/, /h/ ünsüzlerinin yazımı:

/h/ ünsüzü güzel he (ه) ile yazılmıştır. Güzel he (ه)'nin kelimenin başında her zaman altında çift esre gibi bir işaret kullanılarak yazılmasının amacı mim (م) harfinden ayırt etmek olabilir. /h/ ünsüzü hı (ح) ile yazılmış ve bu harfin de her zaman altında çift esre gibi bir işaret kullanılmıştır. /h/ ünsüzü ha (خ) ile yazılmıştır. /h/ ve /h/ ünsüzü Türkçe kökenli beş kelime de kullanılmıştır.

<i>ağşam</i>	أخشم	(93b/15)	<i>hatun</i>	خاتون	(51a/6)
<i>höl</i>	هول	(112b/4)	<i>oğşağay</i>	اوخشاغای	(11a/16)
<i>yağşı</i>	یخشی	(11b/13)			

Alıntı kelimelerde geçen bu seslere örnekler:

<i>haber</i>	خبر	(25b/13)	<i>hak</i>	حق	(10a/2)
<i>her</i>	هر	(21a/10)	<i>hür</i>	حور	(44a/4)

<i>şubh</i>	صبح	(88a/9)	<i>şāhāne</i>	شاهانه	(3b/7)
<i>taḥāret</i>	طهارت	(117a/2)	<i>taḥt</i>	تخت	(50a/5)
<i>toḥum</i>	تخم	(43b/6)	<i>vahy</i>	وحی	(26a/16)

2.8. /j/ ünsüzünün yazımı:

Alıntı -Farsça kökenli- kelimelerde bulunan /j/ ünsüzü je (ژ) harfi ile yazılmıştır.

<i>jende-pūş</i>	ژنده پوش	(81a/3)	<i>müjde</i>	مژده	(57a/12)
<i>ejderhā</i>	اژدرها	(138b/16)	<i>ejdehāyī</i>	اژدهایی	(139a/7)

2.9. /k/, /k/ ünsüzlerinin yazımı:

Kalın sıradan kelimelerde bulunan /k/ ünsüzü kaf (ق) harfi ile, ince sıradan kelimelerde bulunan /k/ ünsüzü kef (ك) harfi ile yazılmıştır.

<i>karılık</i>	قرلیق	(68a/8)	<i>katıkrak</i>	قاتیق راق	(75a/5)
<i>kız</i>	قیز	(60b/12)	<i>koştı</i>	قوشتی	(54b/8)
<i>kök</i>	کوک	(6a/11)	<i>köp</i>	کوب	(115a/6)
<i>kördi</i>	کوردی	(54a/13)	<i>köz</i>	کوز	(20b/1)
<i>kulağ</i>	قولاق	(10a/14)	<i>künlük</i>	کون لوک	(9b/8)

2.10. /l/ ünsüzünün yazımı:

/l/ ünsüzü lam (ل) harfi ile yazılmıştır.

<i>karalığı</i>	قرالیغی	(70b/3)	<i>kızıl</i>	قزیل	(115a/2)
<i>köngül</i>	کونکل	(82a/15)	<i>laḥd</i>	لحد	(5a/7)
<i>laḥza</i>	لحظه	(27a/6)	<i>loğma</i>	لقمه	(121b/16)
<i>luṭf</i>	لطف	(88a/6)	<i>sağal</i>	پسقال	(67a/12)
<i>salğul</i>	پسالغیل	(39a/6)	<i>sol</i>	پسول	(8a/10)

2.11. /m/ ünsüzünün yazımı:

/m/ ünsüzü mim (م) harfi ile yazılmıştır.

<i>mamuğı</i>	ماموغی	(81b/14)	<i>men</i>	مَنْ	(53b/14)
<i>mîng</i>	مینک	(121b/13)	<i>mingey</i>	مینکای	(99b/5)

<i>munda</i>	موندا	(52a/2)	<i>nèmerse</i>	نیمارپسه	(58a/1)
<i>örüm</i>	اوروم	(147a/8)	<i>ölüm</i>	اولوم	(135a/16)
<i>ötkermiş</i>	اوتکارمیش	(132a/7)	<i>tanıdım</i>	تانیدیم	(127a/13)

2.12. /n/ ünsüzünün yazımı:

Ön damak geniz ünsüzü /n/ nun (ن) harfi ile yazılmıştır.

<i>қан</i>	قان	(60a/1)	<i>necāt</i>	نجات	(105a/1)
<i>neteg-kim</i>	نتاک کیم	(14b/9)	<i>nèyerve</i>	نیارپسه	(4a/10)
<i>ni'met</i>	نعمت	(27a/4)	<i>nūh</i>	نوح	(37b/5)
<i>on</i>	اون	(24b/15)	<i>ün</i>	اون	(99a/5)
<i>yılan</i>	ییلان	(139a/1)	<i>yine</i>	ینه	(131b/9)

2.13. /ñ/, /ng/ ünsüzünün yazımı:

Art damak geniz ünsüzü bir örnekte [baralıñ بارالیک (83a/6)] kef (ك) harfi ile yazılmıştır. Diğer bütün örnekler Uygur yazım geleneğinin etkisi doğrultusunda nun (ن) ve kef (ك) harflerinin birleşmesi sonucu oluşan nun-kef (نك) ile yazılmıştır.

<i>ayağıñg</i>	ایاگی نینگ	(5a/5)	<i>köñglekler</i>	كونكلاكلار	(14a/7)
<i>köñgöl</i>	كونگل	(65b/14)	<i>mengizlik</i>	منكيزلیک	(72a/5)
<i>mengzer</i>	منكزار	(42a/16)	<i>ming</i>	مینک	(89b/17)
<i>ong</i>	اونک	(72a/9)	<i>song</i>	سونک	(84b/17)
<i>süñgeleri</i>	سونکاک لاری	(7b/9)	<i>tanisañg</i>	تانیسینک	(144b/17)

2.14. /p/ ünsüzünün yazımı:

Zarf-fiil eki (-p) başta olmak üzere Türkçe kelimelerde /p/ sesi Uygur yazım geleneğine bağlı olarak çoğunlukla be (ب) harfi ile yazılmıştır.

<i>bilip</i>	بیلیب	(80b/5)	<i>bolup</i>	بوواب	(127a/14)
<i>dèp</i>	دیپ	(116b/3)	<i>qoptı</i>	قوبتی	(105a/9)
<i>köp</i>	کوب	(4b/3)	<i>köprek</i>	کوبراک	(14b/12)
<i>tapındılar</i>	تابیندی لار	(36a/6)	<i>tapşurğay</i>	تابشورغای	(6b/9)
<i>taptım</i>	تابتیم	(60a/11)	<i>yaptım</i>	یابتیم	(63a/12)

Az sayıda örnekte ise pe (پ) harfi kullanılmıştır.

<i>köprük</i>	كوپروك	(60b/15)	<i>yapıp</i>	ياپيب	(145b/11)
<i>yapuşturup</i>	ياپوشتوروب	(25a/7)	<i>yip</i>	ييب	(77a/2)
<i>yıpar</i>	يپار	(13a/12)			

Yabancı kökenli (Far.) kelimelerin başında bulunan /p/ ünsüzü pe (پ) harfi ile yazılmıştır. pe (پ)'den sonra ye (ي) gelmesi durumunda nokta tasarrufuna gidilerek sadece üç nokta konulmuştur.

<i>pādişāh</i>	پادشاه	(145a/10)	<i>pāk</i>	پاک	(30a/6)
<i>pāre</i>	پاره	(8a/1)	<i>pelīd</i>	پليد	(41b/8)
<i>penāh</i>	پناه	(149b/10)	<i>perde</i>	پرده	(122a/2)
<i>perī</i>	پری	(44b/1)	<i>perverdgār</i>	پروردگار	(90a/5)
<i>peydā</i>	پیدا	(121b/11)	<i>peyğāmbēr</i>	پیغمبر	(53b/11)

2.15. /r/ ünsüzünün yazımı:

/r/ ünsüzü re (ر) harfi ile yazılmıştır.

<i>bir</i>	بر	(21a/12)	<i>burun</i>	بورون	(51a/6)
<i>çeşmeler</i>	چشمه لار	(35b/6)	<i>çıkārarur</i>	چيقارور	(25b/9)
<i>rāh</i>	راه	(44a/10)	<i>rahmet</i>	رحمت	(85b/6)
<i>resūl</i>	رسول	(56b/6)	<i>sarāy</i>	پسرای	(148b/8)
<i>sarı</i>	پساری	(95b/17)	<i>sefer</i>	سفر	(123a/2)

2.16. /s/, /s/, /s/ ünsüzlerinin yazımı:

/s/ ünsüzü Uygur yazım geleneğine bağlı olarak Türkçe kalın ve ince sıradan kelimelerde altında üç nokta bulunan sin (س) ile yazılmıştır.

<i>saqlamas</i>	پسقلاماس	(6b/14)	<i>sarığ</i>	پساریغ	(4b/14)
<i>seksen</i>	پسکسان	(99a/15)	<i>sıgınsa</i>	پسغینسا	(66a/13)
<i>sınsa</i>	پسینسه	(117b/15)	<i>song</i>	سونک	(109a/8)
<i>sol</i>	پسول	(95b/16)	<i>sovuğda</i>	پسوق دا	(118a/9)
<i>su</i>	پسو	(118a/12)	<i>sundum</i>	پسوندوم	(59a/15)

Arapça ve Farsça kelimeler asıllarına uygun olarak yazılmıştır. Sadece silah kelimesi üç yerde geçmekte ve bunun ikisi sad (ص) ile biri de sin (س) ile yazılmıştır.

<i>başra</i>	بصره	(64a/5)	<i>rāst</i>	راپست	(19a/1)
<i>šan'at</i>	صنعت	(40b/6)	<i>sevāb</i>	ثواب	(109a/1)
<i>silāh</i>	پسلاح	(15b/5)	<i>šilāh</i>	صلاح	(15b/5)
<i>sūd</i>	پسود	(131b/4)	<i>šūr</i>	صور	(6a/9)
<i>taqšīr</i>	تقصير	(94a/14)	<i>vāšıl</i>	واصل	(51b/10)

2.17. /ş/ ünsüzünün yazımı:

/ş/ ünsüzü şin (ش) harfi ile yazılmıştır.

<i>aḥşam</i>	أخشم	(93b/15)	<i>bēş</i>	بيش	(28a/6)
<i>šām</i>	شام	(88a/9)	<i>şefkat</i>	شفقت	(76b/2)
<i>serzeniş</i>	پسرزنش	(101b/10)	<i>şehīd</i>	شهيد	(137a/13)
<i>şeytān</i>	شيطان	(112a/7)	<i>şükr</i>	شكر	(97b/7)
<i>tapşurgıl</i>	تابشورغیل	(79b/7)	<i>taş</i>	تاش	(74a/15)

2.18. /t/, /t/ ünsüzlerinin yazımı:

Türkçe kelimelerde /t/ ünsüzü bir örnek dışında Uygur yazım geleneğine bağlı olarak [taḡniŋg طاع نينك (100b/6)] te (ت) harfi ile yazılmıştır.

<i>taḡ</i>	تاغ	(29a/5)	<i>tamdı</i>	تامدى	(39b/5)
<i>tanuq</i>	تانوق	(19a/2)	<i>taş</i>	تاش	(41b/12)
<i>tëve</i>	تيوه	(41b/3)	<i>tiş</i>	تيش	(121a/10)
<i>tofraḡ</i>	توفراق	(59a/5)	<i>toḡ</i>	توق	(107b/5)
<i>toḡuz</i>	توقوز	(136a/11)	<i>turdı</i>	توردى	(38b/12)

Arapça ve Farsça kelimeler ise özgün yazımlarına uygun olarak te (ت) ve tı (ط) harfi ile yazılmıştır.

<i>ta'ām</i>	طعام	(133b/11)	<i>taḥāret</i>	طهارت	(117a/2)
<i>taḥta</i>	تخته	(37b/14)	<i>taḥleb</i>	طلب	(26b/15)
<i>taḥrafđın</i>	طرفدين	(138b/13)	<i>taḥvāf</i>	طواف	(40b/13)

<i>terāzū</i>	ترازو	(69a/6)	<i>tesbīh</i>	تسبیح	(100a/15)
<i>tevāvūt</i>	تفاوت	(90a/12)	<i>tevbe</i>	توبه	(45a/6)

2.19. /v/ ünsüzünün yazımı:

/v/ ünsüzü vav (و) harfi ile yazılmıştır.

<i>cevāb</i>	جواب	(90b/11)	<i>devlet</i>	دولت	(74b/7)
<i>savuđı</i>	پساوغی	(10a/8)	<i>sēver</i>	پسیوار	(127a/16)
<i>suvıdın</i>	پسویدین	(10b/4)	<i>vađt</i>	وقت	(135a/16)
<i>vesvās</i>	ویسواپس	(112a/16)	<i>vücūdğa</i>	وجودغه	(115b/13)
<i>yavuk</i>	یاوق	(142b/1)	<i>yayav</i>	ییاو	(54b/5)

2.20. /y/ ünsüzünün yazımı:

/y/ ünsüzü ye (ی/ی) ile yazılmıştır. Kelimede ye (ی) harfi yan yana geldiğinde müellif veya müstensih nokta tasarrufuna giderek sadece birinin noktasını kullanmıştır.

<i>ay</i>	آی	(69b/8)	<i>barğay</i>	بارغای	(11b/7)
<i>ğayğurğay</i>	قیغورغای	(140b/5)	<i>uyğusu</i>	اویقوسپی	(49a/5)
<i>üy</i>	اوی	(13a/16)	<i>yalğan</i>	یلغان	(125b/13)
<i>yarağın</i>	یراغین	(64a/11)	<i>yılan</i>	ییلان	(139a/1)
<i>yok</i>	یوق	(121b/7)	<i>yüz</i>	یوز	(60b/9)

2.21. /z/, /z/, /z/, /z/ ünsüzlerinin yazımı:

/z/ ünsüzü Türkçe kelimelerde ze (ز) harfi ile yazılmıştır.

<i>azğay</i>	آزغای	(58b/15)	<i>biz</i>	بیز	(127b/1)
<i>ğız</i>	قیز	(141b/8)	<i>közümüz</i>	کوزومیز	(125b/3)
<i>özge</i>	اوزکا	(148a/9)	<i>siz</i>	سیز	(114a/10)
<i>söz</i>	پوز	(24b/4)	<i>üzükde</i>	اوزوکدا	(13b/17)
<i>yulduz</i>	یولدوز	(13b/16)	<i>yüz</i>	یوز	(27a/1)

Arapça ve Farsça kelimeler ise özgün yazımlarına uygun olarak zel (ذ), ze (ز), dad (ض) ve zı (ظ) harfleri ile yazılmıştır.

<i>zāhid</i>	زاهد	(52a/4)	<i>zāhir</i>	ظاهر	(13a/10)
--------------	------	---------	--------------	------	----------

<i>za'if</i>	ضعيف	(9b/10)	<i>zālim</i>	ظالم	(63b/6)
<i>zamān</i>	زمان	(25a/3)	<i>zarar</i>	ضرر	(15b/5)
<i>zevk</i>	ذوق	(78a/2)	<i>zeytūn</i>	زیتون	(74a/15)
<i>zıkr</i>	نکر	(5b/3)	<i>zulm</i>	ظلم	(66b/11)

3. Diğer Yazım Özellikleri

3.1. Eklerin ayrı ve bitişik yazımı:

Eserde, eklerin ayrı ve bitişik yazımı ile ilgili bir tutarlılık olmadığı için ikili yazımlar görülmektedir.

<i>çıkışlar</i>	جیق قای لار	(7a/13)	<i>barğaylar</i>	بار غایلار	(134b/16)
<i>işni</i>	ایشنی	(53a/12)	<i>sütüni</i>	سوت نی	(46a/1)
<i>koşnılık</i>	قوشنی لیق	(92a/5)	<i>karılık</i>	قریلیق	(68a/8)
<i>tengrilikke</i>	تنگری لیک کا	(7a/3)	<i>kökke</i>	کوککا	(69b/6)
<i>yaşırak</i>	یخشیراق	(40b/8)	<i>yamanrak</i>	یمان راق	(102a/9)
<i>yoğ mu</i>	یوقمو	(10b/16)	<i>bolğay mu</i>	بولغای مو	(51b/11)

3.2. Şeddenin Kullanılması:

Arapça kökenli kelimelerde aynı ünsüzün iki defa kullanıldığını gösteren şedde işareti (◌◌), bazı Türkçe kelime ve eklerin yazımında da kullanılmıştır.

Türkçe kelime ve eklerde:

<i>attı</i>	آتئی	(21b/14)	<i>etti</i>	ایئی	(51a/2)
<i>ettim</i>	ایئیم	(63a/13)	<i>hamîdde</i>	حمیدّه	(2a/5)
<i>ıssıgıdın</i>	ایسسیغیدین	(28b/17)	<i>katığ</i>	قتیغ	(107b/7)
<i>ketti</i>	کیئی	(134b/1)	<i>téggey</i>	تیگای	(120b/7)
<i>yetti (kat)</i>	یئی	(20b/9)	<i>yettiler</i>	یئی لار	(135b/11)

Görülen geçmiş zaman eki -tI, /-t/ ile biten fiil tabanları üzerine getirildiğinde /t/ ünsüzü bir defa yazılmış ve bazen şedde işareti (◌◌) kullanılmamıştır.

<i>ağrıttılar</i>	اغریتی لار	(32b/16)	<i>ëşikke</i>	ایشیکا	(86b/7)
<i>ëşitti</i>	ایشیتی	(42a/4)	<i>këttiler</i>	کیئی لار	(135b/12)

<i>körsettim</i>	کور پساتيم	(35a/12)	<i>ötti</i>	اوتى	(40b/15)
<i>tutti</i>	توتى	(90a/7)	<i>yarattu</i>	يراتى	(31a/13)
<i>(ecel) yetti</i>	يتى	(77a/1)	<i>yetti (kat)</i>	يتى	(20b/8)

Şedde işareti (◌̣) kullanılan alıntı kelimeler:

<i>ammā</i>	اما	(145a/6)	<i>ğaffār</i>	غفار	(8b/5)
<i>‘izzet</i>	عزت	(66b/16)	<i>maḥabbeti</i>	محبتي	(15a/5)
<i>mübeddel</i>	مبدل	(88a/6)	<i>müyesser</i>	ميسير	(127b/12)
<i>nübüvvet</i>	نبوت	(46b/2)	<i>sünnet</i>	سنت	(30b/4)
<i>vaşiyyet</i>	وصيت	(63a/2)	<i>zerre</i>	ذره	(51b/3)

Şedde işareti (◌̣) kullanılmayan alıntı kelimeler:

<i>ammā</i>	اما	(2a/13)	<i>ğaffār</i>	غفار	(8b/9)
<i>‘izzet</i>	عزت	(130b/5)	<i>maḥabbetin</i>	محبتين	(14b/11)
<i>mübeddel</i>	مبدل	(128a/6)	<i>müyesser</i>	ميسير	(2a/15)
<i>nübüvvet</i>	نبوت	(46b/6)	<i>sünnet</i>	سنت	(21b/7)
<i>vaşiyyet</i>	وصيت	(62b/14)	<i>zerre</i>	ذره	(7a/7)

3.3. Harekenin Kullanılması:

Eserin yazımında ayet, hadis ve dinî terimlerin dışındaki kelimelerde hareke kullanılmamıştır. Ancak birkaç örnekte ötre ve üstün işaretlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

<i>burūt</i>	بُروت	(122b/2)	<i>dürdin</i>	دُردين	(115a/2)
<i>ebed</i>	أَبَد	(123a/6)	<i>kübrā</i>	كُبْرَى	(116b/17)

3.4. Kelimelerin bitişik yazılması:

Aşağıda belirtilen kelimeler birer örnekte bitişik yazılmıştır.

<i>bāng-ı namāz</i>	بانکنماز	(29a/3)
<i>hoş vakt</i>	خوشوقت	(68b/5)
<i>yok-turur</i>	يوقتورور	(47a/3)

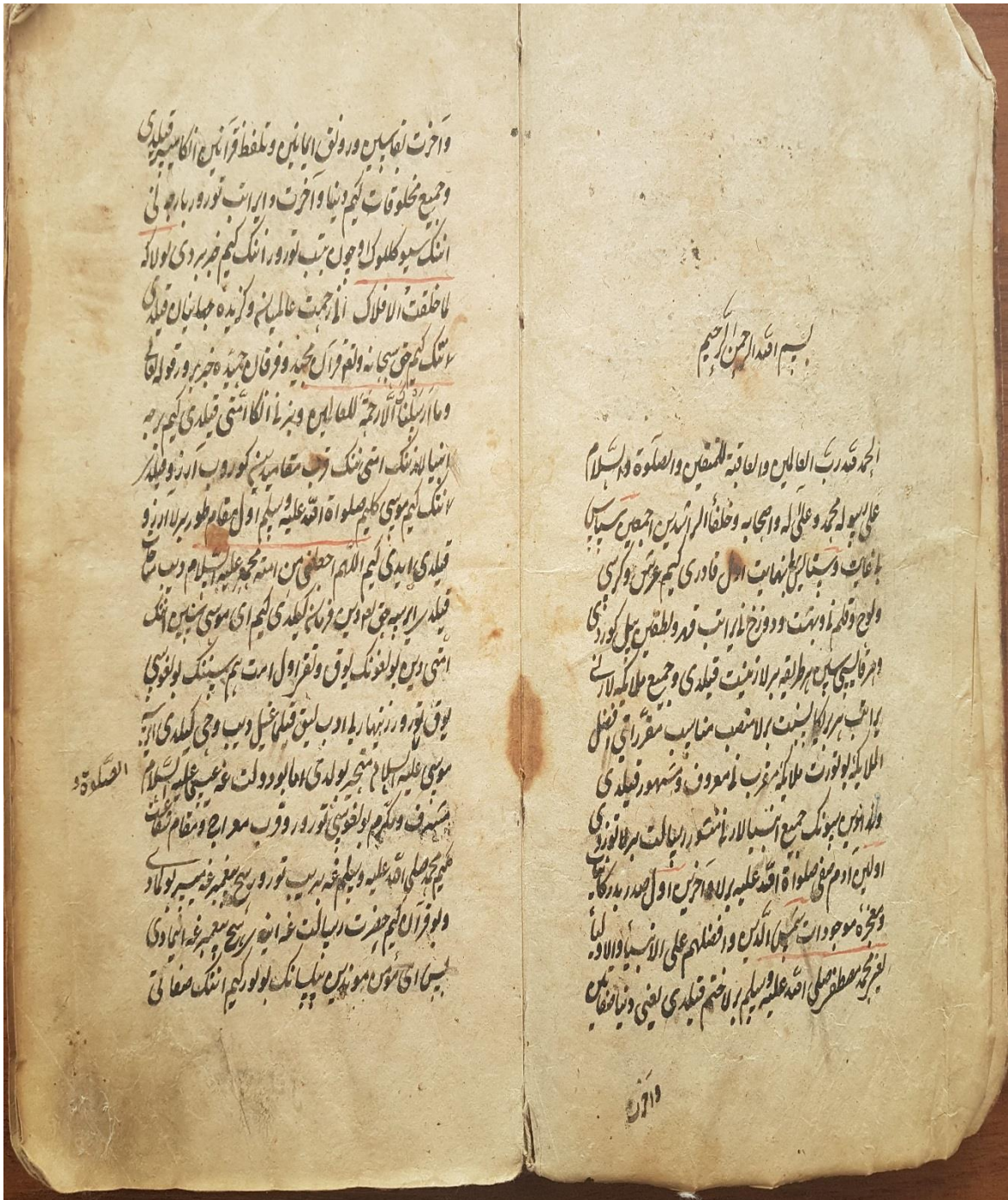
Sonuç

Çağatay Türkçesinin son döneminde 1858 veya 1865 -iki tarih not düşülmüş- istinsah edilen dinî içekli vaaz kitabı olan Kitâb-ı Mevâ'iz – Almatı Nüshası harekesiz ta'lik *hatla* kaleme alınmıştır. Uygur yazım geleneğine bağlı olarak eserdeki Türkçe kelimelerde yer alan bütün ünlüler çoğunlukla gösterilmiştir.

Eserde /p/ ve /ç/ seslerini göstermek için yine Uygur yazım geleneğine bağlı olarak çoğunlukla be (ب) ve cim (ج) harfleri kullanılmıştır. Uygur alfabesinde kalın ve ince sıradan ünlü bulunduran kelimelerdeki /s/ ünsüzü sin (س) ile yazıldığından Çağatay Türkçesinde de Uygur yazım geleneğine bağlı olarak Türkçe kelime ve eklerdeki bütün /s/ ünsüzü altında üç nokta bulunan sin (س) harfi ile yazılmıştır. Art damak geniz ünsüzü de Uygur yazım geleneğinin etkisi altında nun (ن) ve kef (ك) harflerinin birleşmesiyle oluşan nun-kef (نك) ile yazıda gösterilmiştir.

Eklerin kelime kök ve gövdelerine bitişik veya ayrı yazılması yönünde bir tutarlılık yoktur. İç sesteki ünlüler az sayıda örnekte herhangi bir işaretle gösterilmemiştir. Türkçe kelime ve eklerin yazılışında yazım tutarsızlıkları ve düzensizlikleri görülür.

Burada içeriği ve yazım özellikleri incelenen eser, “Kitâb-ı Mevâiz - Almatı Nüshası (Dil Özellikleri-Metin-Dizin)” adlı doktora tezi olarak çalışılmaktadır. Türklük bilimi adına yeni bir eser tanıtılmış ve yazım özellikleri ortaya konulmuştur.

[1b/2a]

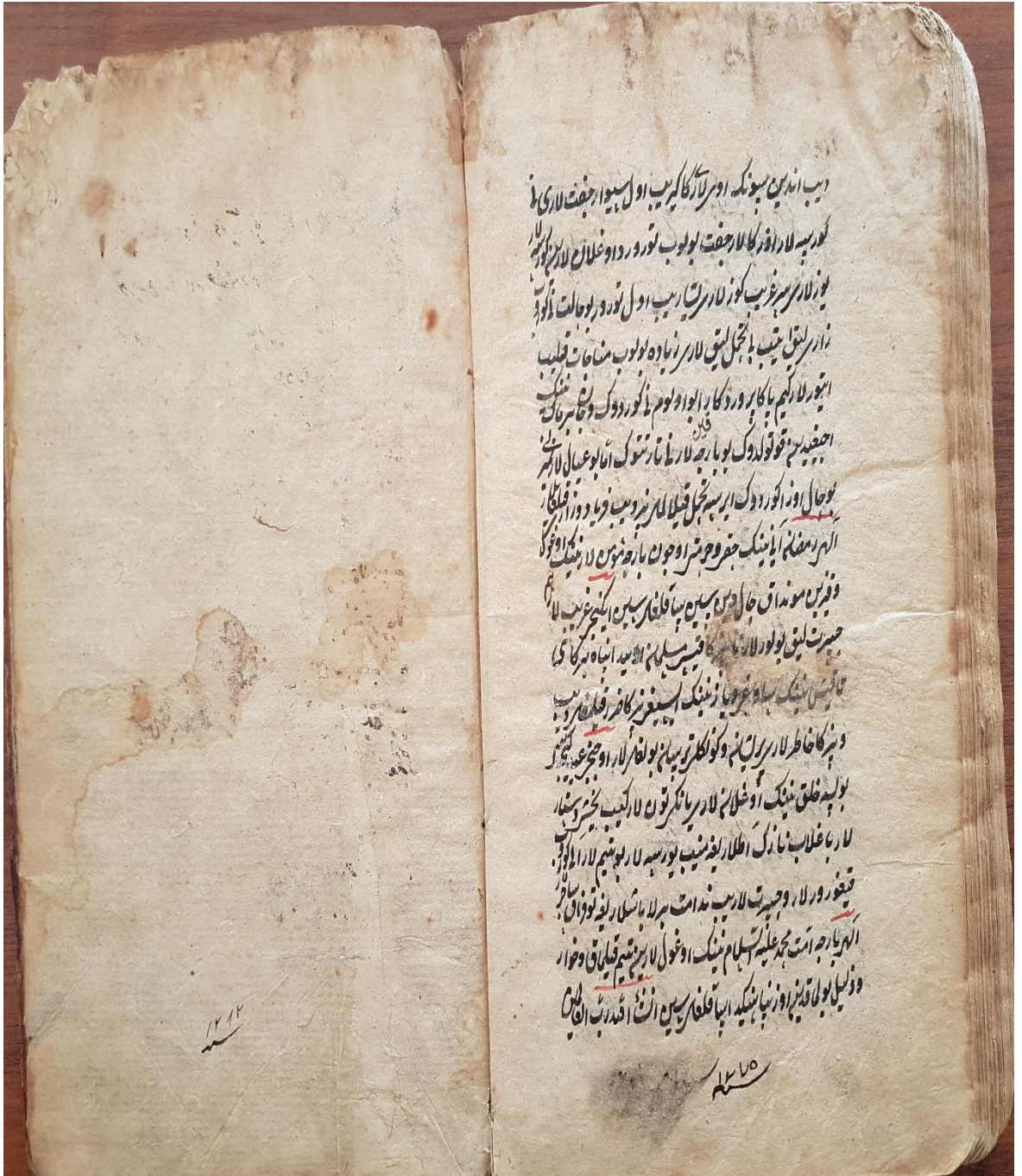
[74b/75a]

اول عهد نامه ذوالکعبه تا مرثیه از سید ابرو و در چهل و پنج بیت کوفت
 بولیه امنا به و صد تا اول عهد نامه ذوالکعبه تا مرثیه از سید ابرو و در چهل و پنج بیت کوفت
 و حق و جبریه اوقفا را هر دو اول عهد نامه ذوالکعبه تا مرثیه از سید ابرو و در چهل و پنج بیت کوفت
 قیفا را ای سوسن دل آنکار و ای حاضرین که در روزگار نه سید کای
 کیم حق اول عهد نامه ذوالکعبه تا مرثیه از سید ابرو و در چهل و پنج بیت کوفت
 غنایت و سحر جنت و قابل است کور و ب ملک ابرو در روزی قیفا
 و برکت ناز و غیره بر لا غیر لا غای و دولت دیدار بر سر ای دل
 موج بر آلف و زلف محمد رسول الله فیصله بین ابرو و در چهل و پنج بیت کوفت
 و تعالی جز در این ابرو و الهی باره با هم غنایم صد چنانچه که است کفایت
 پسین است اقدرب العالمین **بجایب** و اینده کیلو که چون
 قیامت که بولیه خلق اولین ازین با جعفر قیفا را در باره خطای
 صف صف نور خایه را نام خلق یوز بکیر به صف اولیفا را در هر طرف
 بنیک اوزون و غنایم قدس مغرب خه تکوین کایک بر صف محمد
 بولفا و قون صف بر لغز بنجه لار بنیک امت لار بولفا را اولیفا
 عالم لار بولفا ای بجه صف داغ از لار او ججه صف و الله لار
 صف داغ لار بولفا بر سجا بولفا بر لار بولفا اولیفا صفا صف
 بولفا را بولفا اناگاه بر حاضرین که در روزگار نه سید کای

خانی

خانی صف صف نور و در لار ایفا کیم عالم لار ابرو سید ابرو این بولیا
 کیم بولیا بنیک بر کاتیند اقول بولوب برکت کایک کای این اناگاه اول
 عاشق کور کای لار ایفا کیم لار کیم ای فایق بلیه نایک ابرو سید ابرو
 محنتی میزدین قاجار ابرو بنیک و نیز کا طعنه لار قیفا را ابرو بنیک بولیا
 کور و نیک کیم ایست و سوار بولدی و چجاب قاتیق راق مرثیه
 دین کلبیک بر کاتیند بولوب سید ای خدای آزار ابرو کون بولیا
 کیم بنیک شوم بلیفکدین بر کایم و سوار بولوب سید ابرو سید ابرو
 سوار و ب کسار کای لار سید ابرو طریقه بر لار صف غر کایک ابرو
 قول غر لار صج صف داغ لار کای لار بولیا بولوب بولیا بنیک
 ابرو سید ابرو حقیقی بولوا اناگاه کوزی محمد رسول الله بنیک
 علیه قوت کایک کلبیک رسول علیه اسلام بنیک ای غنایم بر بولیا
 قولوب ایفا قیفا کیم ای رسول بر حق دین بنیک امت
 دین ابرو دین خدای لغز اناگاه کلبیک و ب بنیک رسالت
 ابرو قلیب نور دین بولیا کون منکاشافت قیفا ناه ابرو
 منی بر لیا سوار بولوا ابرو رسول علیه اسلام و عاشق قیفا کای
 ابرو سید اناگاه خطاب قمار حضرت بار لوق دین نیک کیم ای
 بولیا صف داغ لار بولیا و بنیک حقیقی دعا قیفا غنایم ابرو بنیک قیفا اناگاه

[149b]

Kaynakça

Akar, A. (2012). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.

Başdaş, C. (2006). *Türkiye Türkçesinde Aslı Uzunluk Belirtileri*. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 2004/II, s. 19-30.

Cirit, H. (2012). “Vaaz” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 42. Cilt, İstanbul: TDV İSAM, s. 404-407.

Eraslan, K. (1993). “Çağatay Edebiyatı” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 8. Cilt, İstanbul: TDV İSAM, s.168-176.